

آینده سرمایه‌داری

تغییر و تحول ساختاری در نظام سرمایه‌داری جهان

تارو، لستر، ۱۹۳۸-

آینده سرمایه‌داری: تغییر و تحول ساختاری در نظام سرمایه‌داری جهان / لستر تارو؛ ترجمه عزیز کیاوند. - تهران نشر دیدار. ۴۰۶ ص.: جدول.

ISBN 978-964-5553-05-8

The Future of capitalism: how today's
economic forces shape tomorrow's world. عنوان اصلی:

چاپ سوم: ۱۳۹۷.

کتابنامه.

۱. اقتصاد- آینده‌نگری. ۲. سرمایه‌داری- آینده‌نگری ۳. نوآوری- جنبه‌های اقتصادی- آینده‌نگری. ۴. ایالات متحده- اوضاع اقتصادی- ۱۹۸۱- ۵. قرن بیست و یکم- آینده‌نگری‌ها. الف. کیاوند، عزیز، مترجم، ۱۳۱۳- . ب. عنوان. ج. عنوان: تغییر و تحول ساختاری در نظام سرمایه‌داری جهان. د. عنوان: آینده سرمایه‌داری.

۳۳۰/۱۲۲

HB۳۷۳۰/ت۲۷۹

۷۵۵۸-۷۶م

کتابخانه ملی ایران

پروفسور لستر تارو

استاد اقتصاد دانشگاه هاروارد و ام آی تی

آینده سرمایه‌داری

تغییر و تحول ساختاری در نظام سرمایه‌داری جهان

ترجمه

مهندس عزیز کیاوند

نشر دیدار

Lester Thurow
The Future of Capitalism
How Today's Economic Forces Shape Tomorrow's World
William Morrow and Company, INC
New York, 1996

www.didavarbook.com
Info@didavarbook.com

آینده سرمایه‌داری

تغییر و تحول ساختاری در نظام سرمایه‌داری جهان

تألیف لستر تارو

ترجمه مهندس عزیز کیاوند

چاپ سوم، زمستان ۱۳۹۷

۱۱۰ نسخه

حروچینی، چاپ و صحافی: دیدآور

حق هرگونه چاپ و انتشار محفوظ است.

مرکز پخش:

کتاب دیدآور

خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، خیابان روانمهر شرقی، پلاک ۸۴ ساختمان دیدآور، طبقه اول

تلفن: ۶۶۹۵۴۷۴۸ (۸خط)، تلفکس: ۶۶۹۶۱۷۴۸

قیمت: ۴۵۰۰۰۰ ریال

تقدیم به آموزگاران، دبیران و استادانم
و به همه معلمان زحمتکش کشور

فصل اول

بازی جدید، قواعد جدید، سیاست‌های جدید ۱۵

۲۲	نیروهای زیربنایی تغییر
۲۴	پنج صفحه اقتصادی ساختاری
۲۴	پایان کمونیسیم
۲۵	تحوّل دانش فنی به دورانی که زیر نگیین صنایع مبتنی بر نیروی مغزی انسان ساخته خواهد بود
۲۵	ترکیب جمعیتی که پیش از این دیده نشده است
۲۵	اقتصادی جهانی
۲۵	دورانی که قدرت اقتصادی، سیاسی یا نظامی غالبی ندارد
۲۶	مگمای اقتصادی
۳۲	خط‌های گسل اصلی
۳۴	دوران توازن ناپایدار
۳۷	یادداشت‌ها و مآخذ

فصل دوم

تهیه نقشه رویه اقتصادی کره زمین ۴۱

۴۳	توفان نابرابری تقریباً همه جا را فرا می‌گیرد
۴۵	مزد واقعی بسیاری از مزدبگیران در حال سقوط است
۴۸	کوچک کردن شرکت‌ها
۵۱	توده‌ای کارگری که دستش به جایی بند نیست
۵۲	امکان بقای اقتصادی خانواده
۵۵	طبقه وسط
۵۶	نظام‌های اجتماعی متفاوت، نشانه‌ها و تجلیات مشهود متفاوت
۶۱	تغییرات القایشی در ساختار اقتصادی
۶۳	نتیجه‌ها
۶۵	یادداشت‌ها و مآخذ

فصل سوم

پایان کمونیسیم (عامل اول) ۷۳

۷۵	جغرافیای اقتصادی
۷۹	چین
۸۹	پایان جایگزینی واردات و سوسیالیسم نمایی در جهان سوم
۹۱	خاورمیانه
۹۲	جغرافیای سیاسی
۹۵	میدان بی‌رقیب
۹۷	یادداشت‌ها و مآخذ

فصل چهارم

عصر صنایع انسان ساخته مبتنی

بر نیروی مغزی (عامل دوم) ۹۹

۱۰۱	ناپدید شدن مزیت نسبی قدیم
۱۰۹	تخصص و مهارت :
۱۰۹	تنها منشأ مزیت رقابتی بلندمدت پایدار
۱۱۴	دانش‌های فنی مبتنی بر نیروی مغزی و ماهیت شرکت یا بنگاه اقتصادی
۱۱۷	ارزش‌ها در دهکده‌ای جهانی که شبکه ارتباطات الکترونیکی آن را به هم پیوسته است
۱۲۳	یادداشت‌ها و مآخذ

فصل پنجم

سیمای جمعیت جهان

رشد، جابه‌جایی، و پیرتر شدن جمعیت (عامل سوم) ۱۲۷

۱۲۹	رشد جمعیت
۱۳۲	جابه‌جایی جمعیت
۱۳۷	پیرتر شدن جمعیت
۱۴۵	یادداشت‌ها و مآخذ

فصل ششم

اقتصادی جهانی (عامل چهارم) ۹۹

۱۵۵	جبهه‌های تجاری منطقه‌ای
۱۶۲	چالش‌های جهانی در برابر سیاست‌های اقتصادی ملی
۱۶۶	چالش‌های جهانی در برابر سازمان‌های بین‌المللی
۱۷۳	دموکراسی، دولت‌ها و اقتصاد جهانی
۱۷۵	یادداشت‌ها و مآخذ

فصل هفتم

جهانی چندقطبی بدون قدرت فائق (عامل پنجم) ۱۷۷

۱۸۳	فروپاشی شوروی
۱۸۷	کسری بازرگانی امریکا
۱۹۱	نظام جدید بازرگانی جهان
۱۹۲	پایان گرایش امریکا به امور بین‌المللی
۱۹۶	حفظ یکپارچگی نظام بدون هیچ رهبری
۲۰۳	یادداشت‌ها و مآخذ

فصل هشتم

نیروهایی که رویه اقتصادی کره زمین را از نو می‌سازند ۲۰۵

۲۰۹	یکسان شدن قیمت عوامل تولید در اقتصادی جهانی که دانش
۲۰۹	فنی آن در جهت افزایش تخصص‌ها و مهارت‌ها تحوّل می‌یابد
۲۱۳	چه کسی ساختارمزدها را تغییر داد؟
۲۲۲	علت‌های احتمالی دیگر
۲۲۴	چشم‌انداز آینده
۲۲۶	نتیجه
۲۲۷	یادداشت‌ها و مآخذ

فصل نهم

تورم: آتش‌فشان خاموش ۲۳۱

۲۴۱	یادداشت‌ها و مآخذ
-----	-------------------

فصل دهم

ژاپن

گسل بزرگ در پهنه تجارت جهانی و حاشیه اقیانوس آرام ۲۴۳

۲۵۹	پیوست (الف)
۲۵۹	پس‌انداز بیشتر برای چاره کسری بازرگانی
۲۶۳	یادداشت‌ها و مآخذ

فصل یازدهم

بی‌ثباتی اقتصادی ۲۶۵

۲۶۷	دورها و چرخه‌های اقتصاد
۲۷۶	ضربه‌های مالی قوی‌تر
۲۸۹	یادداشت‌ها و مآخذ

فصل دوازدهم

آتش‌فشان‌های اجتماعی

بنیادگرایی مذهبی و جدایی خواهی قومی ۲۴۳

۲۹۳	بنیادگرایی مذهبی
۲۹۸	جدایی خواهی قومی
۳۰۳	یادداشت‌ها و مآخذ

فصل سیزدهم

دموکراسی در مقابل بازار ۳۰۵

۳۱۲	زندگی با نابرابری
۳۱۸	چشم‌انداز؟
۳۲۵	سقوط مارپیچی
۳۳۵	نقش دولت
۳۴۱	گزینه‌ها
۳۴۳	یادداشت‌ها و مآخذ

فصل چهاردهم

دوران توازن ناپایدار

نظام سرمایه‌داری بدون سرمایه قابل تملک ۳۴۷

۳۵۹	زیربنا و دانش
۳۶۵	دوران افق‌های زمانی کوتاه
۳۷۲	آینده - عنصر گمشده
۳۷۹	یادداشت‌ها و مآخذ

فصل پانزدهم

عمل کردن در دوره توازن ناپایدار ۳۸۵

۳۸۷	روند سیاسی
۳۹۰	جهان‌بینی معماران سازندگی
۳۹۵	سازگار شدن با بازی جدید
۳۹۵	امریکا
۳۹۶	اروپا
۳۹۸	ژاپن
۴۰۱	نتیجه
۴۰۵	یادداشت‌ها و مآخذ

مقدمه مترجم

فسانه گشت و کهن شد حدیث اسکندر
سخن نو آر که نور را حلاوتی است دگر
فرخی سیستانی

پروفسور لستر تارو با کتاب آینده سرمایه‌داری سخنی نو آورده است. محور بحث‌ها و تحلیل‌های مستند و روشن او بروز مشکل‌ها و ایجاد دگرگونی و تحوّل ساختاری در بطن و بستر سرمایه‌داری، بعد از تحولات توفنده اخیر جهان و فروپاشی کمونیسم است.

سرمایه‌داری به معنای دقیق علمی خود و به مفهومی که در این کتاب آمده، نظام اقتصادی و اجتماعی بعد از انقلاب صنعتی و در حقیقت پیامد آن است. این نظام که خودش زاییده دگرگونی بنیادی دانش فنی بود، راه را بر پیشرفت علمی و فنی گشود و زمینه کاربرد اقتصادی و نظامی آن را فراهم کرد اما دست کم در آغاز پیدایش خود برابری نسبی و عدالت اجتماعی به بار نیاورد. درست است که به آزادی و دموکراسی میدان داده شد، اما در قرن نوزدهم شرایط زندگی کارگران نظام جدید سرمایه‌داری، به ویژه در انگلیس، از رعایای نظام قدیم فئودالی بدتر بود.

رفتار استثمارگرانه و غیرانسانی سرمایه‌داران سده نوزدهم با هموعان و هموطنان بی‌سرمایه خویش، با واکنش‌های جدی و گسترده‌ای رو به رو شد. در همین سده بود که دانشمندان و اندیشمندان بر ضد سرمایه‌داری بی‌لگام به

با خاستند و از کژی‌ها و کاستی‌ها و بی‌عدالتی‌های آن پرده برداشتند. در پی آن و در قرن بیستم بود که سوسیالیسم و کمونیسم رو در روی کاپیتالیسم قرار گرفتند و براندازی کامل آن را سرلوحه کار خود قرار دادند.

نظام سرمایه‌داری به دفاع برخاست و ضمن ایجاد جبهه جهانی واحدی در برابر کمونیسم، نظام تأمین اجتماعی^۱ را به میدان آورد تا جلو ایجاد تنش‌ها و کشمکش‌های درونی خود را بگیرد.

نظام کمونیستی جهان که به کژ راهه دیکتاتوری افتاد، به رغم کامیابی‌های علمی و فنی اولیه خود، به سبب اینکه بساط آزادی و دموکراسی را برچیده بود، نتوانست تناقضات درونی خود را حل کند و گره از کار فروبسته خود بگشاید. سرانجام نخستین هسته نظام کمونیستی جهان به بن‌بست کشیده شد و سقوط کرد.

سقوط کمونیسم در اروپای شرقی و شوروی پیشین، رویداد ناگهانی بزرگ و حیرت‌انگیزی بود اما پیامدهای آن ممکن است گسترده‌تر و حیرت‌آورتر باشد. لسترتارو استاد اقتصاد دانشگاه‌های هاروارد و ام‌آی‌تی که از پژوهشگران پرکار و نظریه‌پردازان بنام امور اقتصادی جهان است و در دو دهه اخیر دیدگاه‌های او که از طریق دو کتاب *جامعه جمع صنفر و رویارویی بزرگ* ابراز شده در شکل‌گیری خط مشی سیاسی و سیاست اقتصادی ایالات متحد مؤثر بوده است، در کتاب *آینده سرمایه‌داری دگرگونی بنیادهای ساختاری سرمایه‌داری* را در اوضاع و احوال جدید جهان بررسی و تحلیل می‌کند.

سرمایه‌داری امروز که میدان را بی‌رقیب می‌بیند و از بیم تهدید خارجی رسته است، با چه مسائلی روبه‌رو شده و چه راهی را در پیش خواهد گرفت؟ **تارو** بر نشانه‌هایی از واپسگرایی و گرایش‌های قهقرایی انگشت می‌گذارد. وی با ارائه شواهد گویا هشدار می‌دهد که پس از زوال کمونیسم و افول سوسیالیسم، این خطر پیدا شده است که نظام‌های سرمایه‌داری به ورطه بی‌عدالتی کشانده شوند و با افزایش شکاف طبقاتی، فقر گسترده و ثروت بی‌حساب در کنار یکدیگر قرار گیرند و چشم‌انداز جوامع امروزی را از جوامع سده‌های هیجدهم و نوزدهم کریه‌تر سازند.

پروفسور تارو بین دموکراسی و سرمایه‌داری تناقض می‌بیند و در فصل دموکراسی در مقابل سرمایه‌داری، دیدگاه‌ها و تحلیل‌هایی عمیق و آموزنده ارائه می‌نماید. از پرسش‌های ظریف او این است که چرا توزیع درآمدها با

مقدمه مترجم / ۱۳

توزیع استعدادها نمی‌خواند؟ از جنبه‌های قوی و آگاهی بخش دیگر کتاب، نشان دادن پیوندهای موجود بین قطب‌های اقتصادی بزرگ جهان مانند اروپا، امریکا، ژاپن، چین، کشورهای صنعتی نوپای کوچک اما کارآمد حاشیه اقیانوس آرام، و اُتکای آنها به یکدیگر است.

لستر تارو در کتاب قبلی خود، رویارویی بزرگ^۱، پایان کار نظام تجارت جهانی - گات - را پیش‌بینی کرده بود که به تحقق پیوست و جای خود را به سازمان تجارت جهانی داد. جالب است که این بار کارآیی سازمان تجارت جهانی را مورد تردید قرار می‌دهد و دلیل آن را نیز می‌آورد. وی امکان ادامه بقای نهادهایی مانند بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول را نیز به دیده تردید می‌نگرد و تغییر ساختار صندوق بین‌المللی پول را اجتناب‌ناپذیر می‌داند.

از نویسنده باید سپاسگزار بود که کتابی پربار و گیرا نوشته است که اندیشه‌ها و خبرهایی نو و به هنگام دارد که بر مسیر تحول آینده جهان مؤثر خواهند بود. او برای تدوین این کتاب ۷۲۵ منبع و مأخذ را مطالعه کرده و گاه هر سطر کتاب را به استناد محتوای کتاب یا مقاله‌ای نوشته است.

از جناب آقای دکتر علی اصغر اردکانیان سپاسگزارم که دستیابی به اصل کتاب، آن هم به فاصله‌ای کوتاه پس از انتشار، به برکت همت و همکاری ایشان میسر گشت.

عزیز کیاوند [رخش خورشید]

۱. این کتاب که چاپ اول آن در ۱۳۷۲ و چاپ سوم آن در ۱۳۷۵ در ایران منتشر شده است، پرفروش‌ترین کتاب چهار سال گذشته جهان بوده است.